

Baldinyuk. A.G., Minenko K.S.

Vinnitsia Institute of Trade and Economics
Kyiv National University of Trade and Economics

THE CHARACTERISTICS OF MARKETING STRATEGIES AT A MODERN STAGE DEVELOPMENT OF WORLD ECONOMY

Summary

In article the main marketing strategy that are used in practice of business are defined. The characteristic of each strategy is provided. The specific features of use of marketing strategy are mentioned. The main positive moments of using of marketing strategy are defined. And also it is noted need the of use of these strategy at implementation of business activity.

Keywords: marketing strategy, strategy of three «K», strategy of three valuable criteria, model of five competitive forces of Porter, SWOT analysis, a matrix of an assessment of opportunities, the concept a network of values, a matrix of an assessment of opportunities, strategy of an assessment of risks, model of strategic group, SPACE matrix, BCG matrix, a matrix of competitive advantage, a matrix of GE or Makkinsli's matrix, a matrix of the directed policy, the concept of strategic planning of Abell, F. Kotler's typology.

УДК 51.71

ОГЛЯД І АНАЛІЗ ПРИНЦИПІВ ТА МОДЕЛЕЙ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕЧНОЮ ЕВОЛЮЦІЄЮ ПІДПРИЄМСТВА

Баранов О.В.

Східноукраїнський національний університет імені Володимира Даля

У статті розглянуто принципи, закони і моделі управління безпечною еволюцією підприємства. Проаналізовані риси різних принципів і законів щодо їх важливості при створенні інформаційної системи управління еволюцією підприємства. Розглянуто варіанти стабілізації еволюції підприємства в умовах нестабільності в політичній, економічній та соціальних сферах. Математичні моделі які можуть бути корисними для створення інформаційної системи мають складатись з декількох окремих моделей для створення найбільш гнучкої системи та зберегти високу якість рішень, що пропонуються системою. Проведені дослідження є складовою загальної роботи зі створення інформаційної системи управління безпечною еволюцією підприємства.

Ключові слова: принцип, закон, модель, економічна система, інформаційна система, управління, еволюція, підприємство.

Постановка проблеми. В умовах повсякденної нестабільності в масштабах країни стає вкрай важливим вирішення проблеми вчасного прийняття рішень та визначення того самого курсу розвитку (еволюції) підприємства, який би дозволив йому помножувати свою діяльність не зважаючи на різноманітні фактори як зовнішні, так і внутрішнього характеру. Для такого стану необхідно впровадження деякої системи, яка б надавала ланці керівників необхідну інформацію та рекомендації щодо подальшого розвитку. Яку б форму ця, неодмінно корисна, система не мала, вона все одно буде базуватися на окремій сукупності принципів та моделей управління еволюцією підприємства. Ця сукупність повинна бути надзвичайно гнучкою, що має дозволити досягти швидкого відгуку системи на різноманітні події, які, в тій чи іншій мірі, впливають, хоча б опосередковано, на сукупний стан підприємства. Для цього необхідно, в першу чергу, розширювати діапазон функціонування підприємства через розвиток прилеглих виробництв, які б контролювались та виконувались зовнішніми суб'єктами господарювання. Бо чим більша та взаємопов'язана буде сама сукупність ланок підприємства, а також, чим ширше буде спектр виробництв товарів та послуг його підрозділів – тим більшою буде територія для маневру в разі настання скрутних часів для компанії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Протягом десятків років цього сторіччя питання створення деякої системи яка б допомагала керівництву

підприємств приймати рішення з більшою ефективністю ставало неодноразово але остаточного «ідеального ефекту» ще не досягнуто, а саме тому ця тематика досі актуальна. Будь які системи управління підприємствами базуються на принципах управління та моделях, які дозволяють, з великою ймовірністю, виявляти сприятливі для підприємства рішення [1]. Автоматизовані інформаційні системи управління [2, с. 39] з кожним роком стають все більш корисними для підприємств різних рівнів, а тому розгляд принципів та моделей з метою поліпшення рис які характерні системам що дозволяють впливати на управління безпечною еволюцією підприємства актуальний через малий рівень висвітлення в літературних джерелах.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Проблематика створення автоматизованих інформаційних систем управління безпечною еволюцією підприємства досить складна, а тому її вирішення необхідно починати з меншої із складових, а саме – з огляду принципів та моделей які можуть використовуватись для майбутнього створення такої автоматизованої інформаційної системи.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є огляд існуючих принципів та моделей управління безпечною еволюцією підприємства, а також порівняння механізмів які лежать в основі цих принципів та моделей. Через велику кількість підходів до моделювання створюються зручні умови для створення сукупних математичних моделей які будуть вклю-

чати в себе усі позитивні риси вже відомих принципів та моделей але, при цьому, негативні складові цих підходів можна буде спробувати зменшити або ж, навіть, виключити.

Виклад основного матеріалу. Огляд підходів до створення математичних моделей необхідно розпочинати з принципів які, досить часто, в тій чи іншій формі, входять до базисного рівня математичних моделей які будуть розглядатись далі.

Промислове підприємство, як правило, являє собою відкриту виробничу систему, а тому воно повинно функціонувати за законами та принципами економічних систем [3, с. 11]. До скарбниці принципів, які мають відношення до управління безпечною еволюцією підприємства, можна віднести наступні [3, с. 14-15]:

1. Принцип збереженості упорядкованості.
2. Принцип неповноти інформації.
3. Принцип Ле-Шательє-Брауна.
4. Принцип економії енергії Л. Онсагера.
5. Принцип прогресуючої спеціалізації.
6. Принцип обов'язкового заповнення ринкових ніш.
7. Принцип множинності ринкових суб'єктів.
8. Принцип оманливого благополуччя.

Якщо звести всі ці принципи до сукупної таблиці, то можна буде розташувати їх за такими категоріями в таблиці 1 (номера принципів відповідають номерам переліку).

Таблиця 1
Сукупна таблиця принципів управління безпечною еволюцією підприємства за категоріями

Ключова риса принципу	Номер принципу							
	1	2	3	4	5	6	7	8
Стосується окремих підрозділів підприємства	+	+		+	+			+
Базується на зовнішніх факторах, що впливають на діяльність підприємства		+	+			+	+	
Базується на внутрішніх факторах, що впливають на діяльність підприємства	+	+		+	+			
Акцентує увагу на усесторонньому аспекті інформації по діяльності підприємства		+				+	+	+
Акцентує увагу на конкурентних особливостях діяльності підприємства		+				+	+	
Рівноважне відстеження як позитивних моментів виробничої діяльності, так і можливих негативних наслідків		+	+	+				+

Джерело: розроблено автором

Як можна побачити з таблиці, найбільш широким є покриття другого принципу який стосується неповноти інформації і формулюється наступним чином: «Інформації про можливий розвиток зовнішнього середовища та самого підприємства завжди недостатньо для апріорного судження про ступінь змін в перспективі». Цей принцип носить основоположний характер в формуванні системи з управління безпечною еволюцією будь-якого підприємства.

Також до принципів які розглядаються можна віднести закони які стосуються питання управління безпечною еволюцією підприємства. Кількість законів велика, а тому має сенс в приділенні уваги до найбільш відомих законів [3, с. 11]:

– Закон випереджаючого зростання виробництва засобів виробництва.

- Закон попиту та пропозиції.
- Закон вартості.
- Закон економії часу.

Ці закони, без сумніву, є одними з найбільш відомих, але їх вплив на виробничий процес має надто фундаментальний характер. Тому й необхідно приділяти увагу до законів які більш конкретно стосуються питання управління підприємством в нестабільних економічних та політичних умовах. Якщо при цьому прийняти за умову не погіршення ситуації, то це й значить – забезпечити безперервну еволюцію підприємства.

Для цього необхідно повернутись до тези яка розглядалася раніше в цій статті, а саме – до необхідності своєрідної децентралізації пріоритетів в розвитку окремих підрозділів підприємства, а також й розширення сфери впливу підприємства на процеси які раніше виконували сторонні підприємства.

Розширення спектру послуг та виробництва окремого підприємства дає можливість більш гнучкого управління в умовах нестабільної економічної, політичної та соціальної ситуації. В найширшому варіанті, підприємство зможе, змістивши пріоритети, сконцентруватись на діяльності окремого підрозділу який зможе компенсувати втрати підприємства від основної діяльності. А це вже підпадає під закон необхідної різноманітності: «Підприємство, як відкрита виробнича система, не може складатися з абсолютно ідентичних елементів (підрозділів), а повинно мати структури функціонального призначення, ієрархічну організацію і інтегративні рівні». При цьому, належність різноманітних підрозділів в структурі підприємства залежить від галузевої належності, видів діяльності, рівня спеціалізації та кооперування, концентрації та комбінування на підприємстві [3, с. 13]. При цьому існує також і зворотна сторона питання, а саме – зростає разом з розмірами підприємства й інформаційних, матеріальних та фінансових потоків, що, в свою чергу, призводить до ускладнення процесу управління, зниження ефективності діяльності підприємства. Тому керівники повинні обрати золоту середину в цьому розширенні підприємства, настільки тонку, що вона водночас підвищує його гнучкість в несприятливих для розвитку умовах та мінімізує ускладнення організації роботи підприємства. Все це відповідає ще одному закону, а саме – закону ускладнення організації [3, с. 13].

Стабільна еволюція будь-якого підприємства неможлива без єдності системи підприємство – зовнішнє середовище, а тому, розглядати рівень гнучкості підприємства, без урахування закону бумеранга, неможливо. Тому що все, що є продуктом виробництва підприємства та споживається суспільством, через деякий час потрапляє у відходи, що потребують утилізації.

При огляді законів та принципів окремо можна виділити такі, що мають найбільше відношення до питання управління безпечною еволюцією підприємства в умовах несприятливої ситуації:

- принцип неповної інформації;
- закон необхідного різноманіття;
- закон ускладнення організації;
- закон єдності підприємства та зовнішнього середовища;
- закон бумеранга.

Використання цих законів та принципів в першу чергу дозволить організувати систему допомоги прийняття рішення з управління безпечною еволюцією підприємства. Але для підвищення якості рішення, що пропонує система, необхідно підключити до неї математичну модель, здатну точно описати

усі процеси, що стосуються сфери діяльності підприємства та, попередньо проаналізувавши, надати рекомендацію з управління підприємством в скрутних умовах.

Розгляд математичних моделей можна розпочати з моделі Леонт'єва, яка є класичною моделлю міжгалузевого аналізу підприємства. Розглядається економічна система, сфера виробництва якої складається з n галузей, випускає n видів продукції в якій кожна галузь випускає лише один вид продукції. При цьому, якщо ввести вектори валового випуску X , матрицю прямих витрат A і вектор кінцевого споживання Y :

$$X = \begin{pmatrix} x_1 \\ \dots \\ x_n \end{pmatrix}, A = \begin{pmatrix} a_{11} & \dots & a_{1n} \\ \dots & \dots & \dots \\ a_{n1} & \dots & a_{nn1} \end{pmatrix}, Y = \begin{pmatrix} y_1 \\ \dots \\ y_n \end{pmatrix}.$$

Модель Леонт'єва можна записати в матрично-матричній формі:

$$X = AX + Y.$$

В залежності від продуктивності матриці матеріальних витрат A з'ясується існування хоча б одного режиму роботи галузей даної економічної системи, при якому кожного продукту випускається більше, ніж витрачається на його виробництво [4, с. 144].

Модель Леонт'єва досить рамкова і не може використовуватись в процесі реального обчислення даних для управління безпечною еволюцією підприємства через свою жорстку прив'язаність до галузей замкнутого виробництва з однаковою кількістю галузей.

Оскільки вже розглянуто один приклад простої моделі, подальше розглядання спрямовано на методи та моделі багатовимірного факторного аналізу. Як приклад, обираємо модель факторного аналізу.

Модель факторного аналізу складається в тому, що вихідні показники виражаються через мале число загальних факторів:

$$X_i = \sum_{j=1}^m a_{ij} Y_j + \vartheta_i, \quad i = 1, 2, \dots, k$$

або

$$X = A \cdot Y + V, e,$$

де $A = \|a_{ij}\|_{k \times m}$ – матриця факторних навантажень, $V = \text{diag}(\vartheta_1, \vartheta_2, \dots, \vartheta_k)$, $m < k$.

Факторні моделі дозволяють проводити кількісний аналіз акціонерного капіталу (вибір пакета акцій, оцінка ефективності управління портфелем активів, визначення можливого доходу) [5, с. 86].

На базі груп принципів та моделей можливо створення системи управління підприємством. Структурна схема управління представлена у вигляді взаємодії управляючої та керованої систем на рис. 1 [6, с. 21].

На схемі прийняті наступні позначення:

$Z_{<k>}(t) = \langle z_1(t), z_2(t), \dots, z_k(t) \rangle$ – обурюючі змінні, що характеризують вплив навколишнього середовища на систему управління в момент часу t ;

$U_{<m>}(t) = \langle u_1(t), u_2(t), \dots, u_m(t) \rangle$ – управляючі змінні, що характеризують цілеспрямований вплив управляючої системи на керовану систему в момент часу t ;

Список літератури:

1. Вітлінський В. В. Моделирование экономики [Текст] : навч. посіб. – К. : КНЕУ, 2003. – 407 с.
2. Мыльник В. В. Исследование систем управления: учебное пособие для вузов / В. В. Мыльник, Б. П. Титаренко, В. А. Волочиненко. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Академический Проект, 2003. – 352 с. – ISBN 5-8291-0262-5.
3. Жариков В. В. Математическое моделирование эффективного производства в условиях конкуренции: монография / В. В. Жариков. – Тамбов: Издательство ТГТУ, 2004. – 100 с. – ISBN 5-8265-0298-3.
4. Шикин Е. В. Математические методы и модели в управлении / Е. В. Шикин, А. Г. Чхартишвили. – М.: ДЕЛЮ, 2000. – 431 с.

$X_{<n>}(t) = \langle x_1(t), x_2(t), \dots, x_n(t) \rangle$ – змінні стану, що характеризують стан керованої системи в момент часу t ;

$Y_{<r>}(t) = \langle y_1(t), y_2(t), \dots, y_r(t) \rangle$ – вихідні змінні, що характеризують вихідну ситуацію, або вплив системи управління на навколишнє середовище, в момент часу t ;

$H_{<l>}(t) = \langle h_1(t), h_2(t), \dots, h_l(t) \rangle$ – спостережувані змінні – це змінні стану та вихідні змінні, які спостерігаються керуючою системою в момент часу t ;

$\Psi_{<r>}$ – символ вектор-функції.

Рис. 1. Структурна схема системи управління

Джерело: [6]

Використовуючи введені змінні, можна скласти наступну математичну модель системи управління:

$$\left. \begin{aligned} X_{(n)}(t) &= \Phi_{(n)}(X_{(n)}(t_0), U_{(m)}(t), Z_{(k)}(t), H_{(l)}(t), t), \\ X_{(n)}(t) &\in A(t), \\ U_{(m)}(t) &\in B(t), \\ H_{(l)}(t) &\in C(t), \\ t &\in [t_0, T], \end{aligned} \right\}$$

де $X_{(n)}(t_0)$ – початковий стан керованої системи; $A(t)$ – область допустимих значень векторів змінних стану керованої системи;

$B(t)$ – область допустимих значень векторів керуючих змінних;

$C(t)$ – область допустимих значень векторів спостережуваних змінних [6, с. 22-23].

Ця система описує природу теорії управління організаційними системами до яких частково належать і підприємства. Така система вже більш гнучка та дозволяє більш повно описати процеси, що відбуваються на виробництві та підприємстві в цілому.

Висновки і пропозиції. В процесі огляду принципів та законів, що стосуються управління безпечною еволюцією підприємства, були виділені окремі принципи та закони, які найбільш точно підходять для майбутнього створення інформаційної системи. Мова йде про принцип неповної інформації, який в значній мірі обмежує простір для моделювання, а також про закон ускладнення організації, який не дозволяє безмежно розширювати підприємство, а вимагає розсудливого рішення щодо необхідного розміру, при досягненні якого підприємство зможе безпечно еволюціонувати в складних умовах нестабільної економічної, політичної та соціальної ситуацій.

5. Потгосина С. А. Экономико-математические модели и методы: учеб. пособие для студ. Экон. Спец. БГУИР всех форм обуч. / С. А. Потгосина, В. А. Журавлев. – Мн.: БГУИР, 2003. – 94 с. – ISBN 985-444-484-8.
6. Заболотский В. П. Математические модели в управлении: учебное пособие / В. П. Заболотский, А. А. Оводенко, А. Г. Степанов. – СПб: СПбГУАП, 2001. – 196 с. : ил. – ISBN 5-8088-0063-3.

Баранов А.В.

Восточноукраинский национальный университет имени Владимира Даля

ОБЗОР И АНАЛИЗ ПРИНЦИПОВ И МОДЕЛЕЙ УПРАВЛЕНИЯ БЕЗОПАСНОЙ ЭВОЛЮЦИЕЙ ПРЕДПРИЯТИЯ

Аннотация

В статье рассмотрены принципы, законы и модели управления безопасной эволюцией предприятия. Проанализированы особенности различных принципов и законов с точки зрения их важности при создании информационной системы управления эволюцией предприятия. Рассмотрены варианты стабилизации эволюции предприятия в условиях нестабильности в политической, экономической и социальных сферах. Математические модели которые могут быть полезными для создания информационной системы должны состоять из нескольких отдельных моделей для создания наиболее гибкой системы и сохранить высокое качество решений, предлагаемых системой. Проведенные исследования являются составной частью общей работы по созданию информационной системы управления безопасной эволюцией предприятия.

Ключевые слова: принцип, закон, модель, экономическая система, информационная система, управление, эволюция, предприятие.

Baranov A.V.

Volodymyr Dahl's East Ukrainian National University

REVIEW AND ANALYSIS OF ENTERPRISE'S SAFE EVOLUTION MANAGEMENT METHODS AND MODELS

Summary

The article describes the principles, laws and management models of safe company's safe evolution. Features of the various principles and laws were analyzed according to their importance in creation of informational system that manages company's evolution. Different options were considered to stabilize enterprise's evolution in instable conditions of political, economic and social spheres. The mathematical models that may prove to be useful in creation of an information system should consist of several separate models in order to create the most flexible system and keep high quality of solutions offered by the system. The research that was conducted is the part of the overall effort to establish an information management system of safe evolution of the enterprise.

Keywords: principle, law, model, economic system, information system, management, evolution, enterprise.